

E. U. de Enfermaría (Povisa)

Grao en Enfermaría

Materias			
Curso 3			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V53G140V01301	Enfermaría clínica III	1c	6
V53G140V01302	Enfermaría materno-infantil	1c	9
V53G140V01303	Prácticas clínicas II	1c	15
V53G140V01304	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos	2c	6
V53G140V01305	Enfermaría en saúde mental	2c	6
V53G140V01306	Prácticas clínicas III	2c	18

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría clínica III				
Materia	Enfermaría clínica III			
Código	V53G140V01301			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Muíños Álvarez, Alicia			
Profesorado	Fernández Sanromán, Jacinto Muíños Álvarez, Alicia Pesqueira Santiago, Daniel			
Correo-e	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Esta materia encadra as competencias a desenrolar polo estudante no coidado a persoas con patoloxías específicas dentro do campo da Enfermaría Médico-Cirúrxica.			

Competencias	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de deseñar os coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello geniturinario e sistema endocrino.	A4 A5	B7 B8	C28 C29 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8
Ser capaz de planificar e prestar coidados antes situación concretas relacionadas cun paciente politraumatizado.	A3 A4 A5	B7	C28 C29 C30 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8

Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A4	B7 B8	C28 C29 C30 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8
Ser capaz de aplicar os coidados necesarios para a atención á persoa/paciente crítico incluído o potencial doante de órganos.	A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8

Contidos
Tema

1. Patoloxía Endocrina	1.1 Xeneralidades Patoloxía Endocrina: 1.1.1 Conceptos Xerais 1.1.2 Recordo Anatómico 1.1.3 Valoración Xeral Endocrina 1.1.4 Tratamento Médico 1.1.5 Tratamento Cirúrxico 1.2 Patoloxía do Hipotálamo 1.3 Patoloxía Hipofisaria: 1.3.1 Hiperpituitarismo 1.3.2 Hipopituitarismo 1.3.3 Enfermidades da Neurohipófisis 1.4 Patoloxía Tiroidea: 1.4.1 Enfermidades Benignas do Tiroides: 1.4.1.1 Hipertiroidismo 1.4.1.2 Hipotiroidismo 1.4.1.3 Bocio 1.4.1.4 Tiroiditis 1.4.2 Neoplasias do Tiroides: 1.4.2.1 Cáncer Papilar Tiroides 1.4.2.2 Cáncer Folicular Tiroides 1.4.2.3 Cáncer Medular Tiroides 1.4.2.4 Cáncer Anaplásico Tiroides 1.4.2.5 Linfomas Tiroideos 1.4.2.6 Cáncer Metastásico Tiroideo 1.5 Patoloxía Paratiroidea: 1.5.1 Hiperparatiroidismo Primario 1.5.2 Hiperparatiroidismo Secundario 1.5.3 Outros Hiperparatiroidismos 1.5.4 Hipoparatiroidismo 1.6 Tumores Endocrinos do Páncreas: 1.6.1 Insulinoma 1.6.2 Gastrinoma 1.6.3 Glucagonoma 1.6.4 Vipoma 1.6.5 Outros Tumores Endocrinos Pancreáticos 1.7 Patoloxía Suprarrenal e das Gónadas: 1.7.1 Síndrome Cushing 1.7.2 Enfermidade de Addison 1.7.3 Aldosteronismo Primario 1.7.4 Feocromocitoma 1.7.5 Carcinoma Suprarrenal 1.7.6 Incidentalomas 1.8 Neoplasia Endocrina Múltiple: 1.8.1 Neoplasia Endocrina Múltiple I 1.8.2 Neoplasia Endocrina Múltiple II: 1.8.2.1 MEN IIa 1.8.2.2 MEN IIb 1.8.3 Neoplasia Endocrina Múltiple III 1.9 Obesidade: 1.9.1 Manexo Dietético 1.9.2 Manexo Farmacológico 1.9.3 Manexo Cirúrxico 1.10 Diabetes 1.11 Dislipemias 1.12 Hiperuricemia 1.13 Enfermaría Endocrina: 1.13.1 Coidados de enfermaría 1.13.2 Técnicas de enfermaría 1.13.3 Tratamentos. Administración dos mesmos 1.13.4 Educación Sanitaria 1.13.5 Prevención de Complicacións

2 Politraumatismos	2.1 Soporte Vital Avanzado 2.2 Asistencia ó Politraumatizado. Conceptos Xerais 2.3 Traumatismos Abdominais 2.4 Síndrome Compartimental 2.5 Traumatismo Hepático e Esplénico 2.6 Traumatismos Intestinais 2.7 Traumatismos Pancreáticos 2.8 Traumatismos Torácicos 2.9 Traumatismos Cervicais 2.10 Hematoma Retroperitoneal
3 Patoloxía Renal e Urolóxica	3.1 Estudo do paciente con Enfermidade Renal. Patoloxía Nefrourolóxica: 3.1.1 Valoración Función Renal e Urinaria 3.1.2 Manexo das Enfermidades Renais 3.1.3 Manexo das Enfermidades Urolóxicas 3.2 Enfermidades Renais: 3.2.1 Insuficiencia Renal Aguda 3.2.2 Insuficiencia Renal Crónica 3.2.3 Síndrome Nefrótico 3.2.4 Nefropatías Glomerulares 3.2.5 Nefropatías Túbulointersticiais 3.3 Hemodiálise 3.4 Diálise Peritoneal 3.5 Paciente Urolóxico: 3.5.1 Avaliación do paciente Urolóxico 3.5.2 Síntomas e Signos 3.5.3 Técnicas Diagnósticas 3.6 Enfermidades Benignas Tracto Xenitourinario 3.6.1 Enfermidades Infecciosas do Tracto Xenitourinario 3.6.2 Enfermidades Inflamatorias do Tracto Xenitourinario 3.7 Patoloxía Urolóxica Renal: 3.7.1 Uropatía Obstructiva 3.7.2 Tumores Renais 3.8 Patoloxía Vesical: 3.8.1 Disfuncións neuromusculares do tracto urinario 3.8.2 Tumores Vesicais 3.9 Patoloxía Prostática: 3.9.1 Hiperplasia Benigna da Próstata 3.9.2 Cancro da Próstata 3.10 Patoloxía do Testículo: 3.10.1 Escroto Agudo 3.10.2 Tumores do Testículo e Paratesticulares 3.11 Patoloxía Xenital Masculina e Disfunción Sexual 3.12 Coidados de enfermaría no paciente urolóxico: 3.12.1 Técnicas 3.12.2 Tratamentos 3.12.3 Educación sanitaria 3.12.4 Prevención de complicacións
4 Doazón de órganos	4.1 Aspectos lexislativos polos que se regulan as actividades de obtención e utilización de órganos e texidos. 4.2 Diagnóstico e certificación da muerte. 4.3 Consentimento presunto. 4.4 Organización Nacional dos Trasplantes (ONT). Oficina de Coordinación dos Trasplantes de Galicia. 4.5 Coordinación dos Trasplantes a nivel hospitalario. 4.6 Qué órganos e texidos se poden doar. 4.7 Valoración do doante potencial. 4.8 Entrevista familiar. 4.9 Mantemento do doante. 4.10 Documentación relacionada.
5 Bases de Neurocirugía	5.1 Introducción 5.2 Exploración neurológica básica 5.3 Técnicas quirúrgicas craneales 5.4 Neuroradiología 5.5 Laminectomía 5.6 Trauma craneoencefálico 5.7 Lesiones fosa posterior 5.8 Enfermedades vasculares cerebrales 5.9 Cuidados de enfermería asociados al paciente neuroquirúrgico.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	39	58	97
Actividades introdutorias	3	0	3
Estudo de casos	16	0	16
Traballo tutelado	0	32	32
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos específicos da materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Sesións de clase expositiva dos contidos xerais por cada un dos profesores/as intergrantes da materia.
Estudo de casos	Actividades prácticas a desenrolar na aula na que o estudante de forma activa, ben de forma individual ou en grupo describe, analiza, e resolve en caso necesario, situacións concretas expostas ou simuladas polo profesor/a.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual, elabora un documento seguindo as directrices do profesor resppnsable, sobre unha temática da materia concreta. Trátase dunha actividade autónoma do estudante que inclúe a procura e recollida de información, lectura, manexo de bibliografía actualizada, redacción...

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Ademais da información facilitada polo profesor sobre os requisitos para levar a cabo a elaboración do traballo proposto, o estudante poderá establecer comunicación co para liquidar dúbidas xurdidas durante procésoo de elaboración do mesmo.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adquirir destreza en procedementos alternativos de solución.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudo de casos	De forma grupal ou individual exporanse casos e situacións (mediante soporte escrito, presentación audiovisual ou exposición de material concreto) que os estudantes de forma activa tratarán de analizar e resolver.	10	A3 A4	B7	C30 C32	D1 D3 D4 D7
Traballo tutelado	O/a estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre unha temática concreta da materia nunha data límite establecida polo profesor. levará a cabo de forma individual.	10	A3 A4 A5		C28 C29 C32	D1 D2 D3 D7 D8
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O estudante seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Cada resposta correcta sumará catro puntos e cada incorrecta restará un punto. Covocatorias: - Xaneiro 2019 - Xullo 2019 En canto ao o día e hora será facilitado no calendario de exames para o presente curso académico.	80	A3 A4		C28 C29 C32	D1 D2 D3 D4 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

PROFESORADO E DISTRIBUCIÓN DE BLOQUES TEMÁTICOS:

CARLOS JOSÉ MAGDALENA LÓPEZ: 1, 2

DANIEL PESQUEIRA SANTIAGO: 3

ALICIA MUIÑOS ÁLVAREZ: 1, 4

JULIO CÉSAR PALOMINO OQUENDO: 5

RECORDATORIO AVALIACIÓN DE XULLO:

O/a estudante que non acade a calificación de aprobado na convocatoria de xaneiro, terá necesariamente que presentarse a globalidada da materia na seguinte convocatoria.

Así mesmo, con respecto ao traballo tutelado e estudos/análisis de casos e situacións formará parte da calificación sempre que se trate dunha primeira convocatoria, puntuando únicamente o examen en posterior convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

P. Parrilla Paricio; J.I. Landa Garcia, **Cirugia AEC**, 2ª Edición, Editorial Medica Panamericana,

Pamela L. Swearingen, **Manual de Enfermeria Médico- Quirúrgica**, 6ª Edicion, Elsevier- Mosby,

Brunner& Suddarth´s, **Textbook of Medical- Surgical Nursing**, 12ª Edición, Lippincott Williams & Wilkins,

Kathleen Duffy, **Medicall- Surgical Nursing Made Incredibly Easy**, 1ª Edición UK,

Sabiston, **Tratado de Cirugía. Fundamentos Biológicos de la Práctica Quirúrgica Moderna**,

Morris PJ, Malt RA, **Oxford Testbook of Surgery**,

Ministeriode Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, **www.ont.es**,

J. Larry Jameson et. al, **Harrison Endocrinología**, 2007

L. Andreu Periz et. al, **La Enfermería Médica Y el Trasplante de Órganos**, 2004

Marylynn E. Doenges et al., **Planes de Cuidados de Enfermería**, 2008

Alan Wein et.al, **Campbell Walsh Urología**, 2015

www.ont.es,

Mary Fran Hazinki et. al. Edición en español: Fabian C.Gelpi, **Aspectos Destacados de la Actualización de las Guías de la AHA para RCP y ACE de 2015**, CPR&ECC, 2015

Laso JF, **Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología**, 2ª edición, Elsevier-Masson, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414
Introdución á enfermaría avanzada/V53G140V01415
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406
Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103
Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105
Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107
Enfermaría clínica I/V53G140V01204
Enfermaría clínica II/V53G140V01205
Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría materno-infantil				
Materia	Enfermaría materno-infantil			
Código	V53G140V01302			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Domínguez Otero, Mª José			
Profesorado	Domínguez Otero, Mª José Estévez Guimeráns, Francisco González Figueras, Ramón			
Correo-e	mjdominguez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia consta de dous partes ben diferenciadas: A enfermaría maternal que se ocupa da atención a muller e nai; e a enfermaría infantil cuxo obxectivo é o neno nas súas diferentes etapas evolutivas ata a idade adulta. Como obxectivos xenerais, o alumno, ao finalizar a materia será capaz de: - Obter coñecementos e habilidades necesarias sobre aspectos de coidados de técnicas de enfermaría materno-infantil, que permitan capacitalo para desenvolver practica enfermeira dunha forma idónea - prestar coidados integrais tanto á muller como ao neno, desde o seu nacimento ata a adolescencia, nos diferentes niveis de atención de saúde: promoción, prevención, recuperación e rehabilitación. tendo en conta a súa individualidade e, o contexto familiar e socio-ambiental no que se desenvolven - Desenvolver un espírito crítico e investigador no area da enfermaría materno-infantil, que lle permita enriquecer o seu desenvolvemento e formación.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.

C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
C39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
C40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou coidadores primarios.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber describir actividades adecuadas á prevención e tratamento dos problemas de saúde na infancia e a adolescencia e, planificar coidados garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do neno e a sua familia	A1	B2	C34	D1
	A2	B4	C35	D2
	A3	B5	C36	D3
	A4	B7	C37	D4
	A5	B8	C38	D5
		B9	C39	D6
		B10	C40	D7
		B11		D8
				D9

Contidos

Tema	
1.-Recordo anatomico do aparello xenital feminino	1.1- Características anatómicas 1.2- Medios de fixación, *vascularización e *inervación.
2.- Ciclo xenital feminino.	2.1- *Ovulación 2.2- *Menstruación
3.- Puberdade e *climaterio	3.1- Definición 3.2- Diagnóstico 3.3- Tratamento
4.- Diagnostico do embarazo.	4.1- Modificacións fisiolóxicas e psicolóxicas da muller embarazada
5.- Control *prenatal.	5.1- Infeccións *perinatales
6.- Coidados *hixienico-*dietéticos da muller embarazada.	6.1- Educación maternal
7.-Principais problemas médicos que poden xurdir na muller embarazada.	7.1- Patoloxía *medico-cirúrxica da *gestante
8.- Principais problemas que afectan o desenvolvemento *fetal	8.1- Parto prematuro 8.2- Desprendemento prematuro de *placenta *normoinserta 8.3- *Placenta previa 8.4- *CIR 8.5- Embarazo prolongado
9.- Parto	9.1- Inicio 9.2- Definición 9.3- Causas 9.4- Períodos
10.- Seguimento da *parturienta durante as fases de parto.	10.1- Intervencións *obstétricas. Coidados de enfermaría
11.- Taller: Toma de mostras *vaginales	11.1- Características do *cervix 11.2- Requisitos para a toma 11.3- Técnica da toma 11.4- *Colposcopia
12.- Lactación materna.	12.1- Fisioloxía 12.2- Problemas mais frecuentes.
13.- Coidados de enfermaría no *puerperio.	13.1- Infección *puerperal

14.- Aborto.	14.1- Embarazo *ectopico 14.2- Mola
15.-Planificación *familliar	15.1- Historia 15.2- Asesoramento 15.3- Métodos
16.-Trastornos *menstruales	16.1- *Amenorrea/*oligomenorrea 16.2- Hemorraxias *uterinas anormais 16.3- *Dismenorrea
17.- Infeccións xinecolóxicas	17.1- Diagnostico e tratamento
18.- Tumores xinecolóxicos	18.1- *Definición 18.2- Diagnóstico 18.3- *Estadiaxe 18.4- Tratamento
19.- O neno. Pediatría e *puericultura	19.1- Conceptos e evolución 19.2- Aspectos sociais 19.3- Saúde infantil en España
20.- O recentemente nado	20.1- Características 20.2- Valoración e atencións 20.3- Medidas preventivas 20.4- Problemas *neonatales
21.- Alimentación do lactante.	21.1- Lactación natural, artificial e mixta 21.2- Alimentación complementaria 21.3: Alimentación *despues do ano de vida.
22.-O lactante de alto risco	22.1- Neno *pretermino 22.2- Neno con baixo peso para o seu E.*G. 22.3- Neno inmaturo 22.4- Neno *postmaduro
23.-Aspectos psicosociais: Educación infantil.	23.1- *Tecnicas educativas e erros educativos 23.2- O ambiente familiar 23.3 O xogo e a TV
24.-Servizos de sanidade infantil.	24.1- Malos tratos infantís
25.- Hospitalización infantil	25.1- Preparación para a hospitalización 25.2- Reacción do neno e os seus pais fronte á enfermidade e hospitalización. 25.3- Asistencia ao neno enfermo 25.4- *Peculiariedades da hospitalización infantil
26.- Principios de enfermaría cirúrxica:	26.1.- Coidados pre e postoperatorios do neno. 26.2.- Accidentes na infancia
27.-Nutrición e nutrientes. Anorexia nerviosa e falsa anorexia. Obesidade e os seus factores. Vitaminas. Dietas especiais	27.1- Anorexia nerviosa e falsa anorexia 27.2- Obesidade e os seus factores 27.3- Dietas especiais
28.- Metabolismo da auga. Balance *hidroelectrolítico.	28.1- Deshidratación: Tipos e tratamento 28.2- Equilibrio *acido-base. 28.3- *Acidose e *alcalose e, os seus mecanismos de compensación
30.-Xenética médica.	30.1- Enfermidades conxénitas e hereditarias 30.2- Erros conxénitos do metabolismo
31.- Enfermidades mais frecuentes no neno por aparellos e sistemas	31.1- Sistema *endocrino 31.2- Sistema nervioso 31.3- Psicopatoloxia. Retraso mental. Test de desenvolvemento *psico-motor 31.4- *Organos dos sentidos: visión e audición 31.5- Aparello dixestivo 31.6- Sistema *cardio-vascular 31.7- *Hematoloxía 31.8- Lesións da pel: Enfermidades *exantemáticas. Queimaduras no neno. 31.9- Aparello xenito-*urinario 31.10- Sistema *osteo-articular

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	1	7	8
Lección maxistral	64	128	192
Estudo de casos	6	6	12
Resolución de problemas	3	0	3
Seminario	2	6	8
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/*s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar, de forma presencial, unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condiciones establecido/*as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu sobre o tema.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Traballo tutelado	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou casos clínicos na aula baixa as directrices do profesor e en relación con materia estudada previamente. Estará vinculado con actividades autónomas do estudante de forma individual ou en grupo e, con posterior resolución dos mesmos	10	A4 A5	B2 B4 B5 B7 B9 B10	C34 C35 C36 C37 C38 C39	
Seminario	Valorase a participación do alumno en clase, así como a resolución/execución dos traballos realizados durante o mesmo.	10	A1 A2 A3	B2 B5 B9 B10	C34 C35 C36 C37 C38 C39 C40	D1
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. A ter en conta que se establece criterio de puntos negativos naqueles casos nos que existan preguntas mal contestadas.	80	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B4 B5 B7 B8 B9 B10 B11	C34 C35 C36 C37 C38 C39 C40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

AGUILAR M.J., **TRATADO DE ENFERMERIA INFANTIL: CUIDADOS PEDIATRICOS**, Ultima edicion, Ed. Elsevier, 2002

BURROUGHS A., **ENFERMERIA INFANTIL**, ultima edicion, Mcgraw-Hill-Interamericana, 2002

GONZALEZ VILLANUEVA, **ENFERMERIA DE LA INFANCIA Y LA ADOLESCENCIA**, ultima edic., Ed. Universitaria Ramon Areces, 2011
ESPINAZO, **MANUAL DE ENFERMERIA PEDIATRICA PARA ATENCIÓN PRIMARIA**, ultima edic., Ed. Publimed, 2006
DONAT COLOMER F, **ENFERMERIA MARTERNAL Y GINECOLOGICA**, ultima edic, Ed. Masson, 2006
SEGURANYES GLORIA, **ENFERMERIA MATERNAL**, Ultima edic., Masson, 2006
GONZALEZ MERLO J, **GINECOLOGÍA. OBSTETRICIA**, Ultima edic., Ed. Masson, 2013
SPEROFF, GLASS, KASE, **ENDOCRINOLOGIA GINECOLOGICA E INFERTILIDAD**, Ed. Waverly Hispanica SA,
SINGLETON, FOWLER, **ONCOLOGIA GINECOLOGICA**, Ed McGraw Hill,
HOSKINS, PEREZ, YOUNG, **PRINCIPLES AND PRACTICE OF GYNECOLOGIC ONCOLOGY**, Ed. Lippincott Williams & Amp,
CREASY AND RESNIK, **MATERNAL-FETAL MEDICINE**, Ed. Saunders,
http://www.aeped.es/protocolos, **Protocolos diagnósticos y terapéuticos en pediatría**,
www.sego.es, **Información general de asistencia obstétrico-ginecológica**,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas II				
Materia	Prácticas clínicas II			
Código	V53G140V01303			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	15	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Marcial Pérez, José Ángel Muíños Álvarez, Alicia			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición de competencia teórico - prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermaría nel ámbito da atención especializada e a atención primaria.			

Competencias	
Código	
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.

C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, en Atención Primaria, especializada e no ámbito sociosanitario.	A5	B2 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C23 C24 C26 C29 C31 C33 C49 C50	D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o proceso de enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.		B2 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C23 C24 C29 C31 C33 C49 C50	D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos. Realización portafolios en cada período.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos científicos	4	8	12
Actividades introdutorias	4	3	7
Estudo de casos	8	8	16
Prácticas clínicas	224	112	336
Informe de prácticas	0	2	2
Cartafol/dossier	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Prácticas clínicas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión na área de Ciencias da Saúde.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	O responsable do servizo realizará seguimento da evolución do estudante no desenrolo da súa actividade e resolverá os posibles incidentes que poidan xurdir.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo.
Probas	**Descrición**
Informe de prácticas	A primeira semana informarase sobre a súa cumprimentación, insistindo na importancia da súa valoración persoal sobre o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, pacientes e familias, así como foi a súa valoración global do período desenvolvido.
Cartafol/dossier	A primeira semana explicarase ao alumno a súa cumprimentación; nel reflectirase o rexistro das actividades diarias que a/o estudante realiza ou observa diariamente, así como o grao de dificultade das mesmas segundo a súa percepción.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticas clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do estudante (25%) e do equipo / profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	95	B3 B6 B11 B13 B15	C4 C11 C12 C17 C18 C24 C29 C31 C33	D5 D6
Informe de prácticas	Informe do estudante na que se inclúe cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, paciente e familia e valoración global da súa rotación no servizo asignado.	2.5	B7		D3 D5 D6 D8
Cartafol/dossier	Documento cumprimentado polo estudante que reflicte a súa percepción sobre o grao de dificultade ou observación das diferentes actividades e técnicas.	2.5		C4 C8 C11 C12 C17 C31 C33 C49	

Outros comentarios sobre a Avaliación

No caso de que o/a estudante non entregue, en tempo e forma o cartafol e a memoria de prácticas de cada período, repercutirá negativamente na nota, restándose un 5 % da cualificación do período correspondente; ás prácticas clínicas II están vinculados dous períodos, será necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións, para poder optar ao aprobado. En unidades de hospitalización e centro sociosanitarios, realizaranse Plans de Atención de Enfermaría, que se avaliarán dentro do 25% correspondente ao titor/a (10 % PAES). As faltas de asistencia non xustificadas suporán o suspenso e a interrupción inmediata da rotación en curso, mentres que se se trata de faltas xustificadas permitirase un máximo de 4 por período, que serán de recuperación obrigatoria na data establecida para tal fin polo responsable da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

NANDA, **Diagnósticos Enfermeros: definición y clasificación**, ELSEVIER, 2015-2017

http://www.index-f.com/new/cuiden/,

Berman, A., Snyder, SJ., Kozier, B., Erb, G., **Fundamentos de enfermería: Conceptos, proceso, y prácticas.**, Pearson Educación., 2008.

Bibliografía Complementaria

DOENGES, **PLANES DE COIDADOS EN ENFERMARÍA**, McGraw-Hill, 2008

María Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros**, 9ª edición, ELSEVIER, 2011

Sandra F., **De las técnicas básicas a las avanzadas.**, Pearson, 2009

http://enfermeriaactual.com/relaccion-nanda-noc-nic/,

P.L.SWEARINGEN, **MANUAL DE ENFERMERÍA MÉDICO - QUIRÚRGICA**, 6ª ED., ELSEVIER, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/V53G140V01306
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica III/V53G140V01301
Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304
Enfermaría materno-infantil/V53G140V01302

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206
Ética e lexislación/V53G140V01202
Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201
Prácticas clínicas I/V53G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos				
Materia	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos			
Código	V53G140V01304			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Mosquera Losada, María Elena			
Profesorado	Agras Suárez, María Concepción Mosquera Losada, María Elena Pérez Martín, Javier			
Correo-e	elena@elenamosquera.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia de "Enfermaría Xeriátrica e coidados paliativos" trata de proporcionar ao alumno o coñecemento das modificacións que se producen no individuo coa idade, desde aspectos non só bio-**fisiolóxicos e funcionais senón tamén socio-económicos que teñen neste grupo de poboación unha significación de suma importancia e transcendencia, trata igualmente dos coidados que deben dispensarse aos anciáns sans e enfermos, así como da actitude adecuada ao dispensar os devanditos coidados. Tamén engloba os coidados paliativos desde a perspectiva persoal, social e familiar e abordando os coidados que se dispensan na devandita situación. Esta materia impártese no terceiro curso do Grao de Enfermaría, e é unha materia *cuadrimestral.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.

B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contexto socio-sanitario.	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B5 B6 B7 B9 B11 B14	C8 C41 C42 C43	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Realizar coidados tendo en conta as modificacións **morfofuncionales e psicosociais do envellecemento.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B11 B14 B15 B18	C8 C44 C49 C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Contidos

Tema	
TEMA 1: O ENVELLECEMENTO: MARCO CONCEPTUAL. ASPECTOS XERAIS DO ENVELLECEMENTO	1.1: CONCEPTO DE VELLEZ 1.3: CONCEPTOS CRAVES NA VELLEZ 1.4: ENVELLECEMENTO DAS POBOACIÓNS 1.5: PROBLEMÁTICA DO ENVELLECEMENTO 1.6: ENVELLECEMENTO SAUDABLE E ENVELLECEMENTO ACTIVO
TEMA 2: ENFERMARÍA XERONTOLÓXICA	2.1: *GERIATRIA E *GERONTOLOGIA 2.2: FUNCIÓNS DA ENFERMEIRA XERONTOLÓXICA 2.3: COIDADOS ESPECÍFICOS DA ENFERMEIRA XERONTOLÓXICA EN RELACIÓN COAS NECESIDADES DOS USUARIOS (MODELO *VIRGINIA *HENDERSON)

TEMA 3: O CONTEXTO SOCIO-SANITARIO DA POBOACIÓN ANCIÁ	3.1: PLAN XERONTOLÓXICO 3.2: CONCEPTO CRAVES DA DEPENDENCIA 3.3 RECURSOS ASISTENCIAIS 3.4: LEI DA DEPENDENCIA
TEMA 4: NIVEIS ASISTENCIAIS	4.1: CONCEPTO DE NIVEL ASISTENCIAL 4.2 CLASIFICACIÓN DE NIVEIS ASISTENCIAIS 4.3: FUNCIÓNS DA ENFERMARÍA *XERONTOLOXÍCA NOS DISTINTOS NIVEIS ASISTENCIAIS 4.5 ORGANIZACIÓN DOS COIDADOS DE ENFERMARÍA DENTRO DAS INSTITUCIÓNS SOCIOSANITARIAS.
TEMA 5: TEORÍAS DO ENVELLECEMENTO	5.1: CONCEPTO DE ENVELLECEMENTO 5.2 TIPOS DE CLASIFICACIÓNS DAS TEORÍAS DE ENVELLECEMENTO 5.3 TEORÍAS DO ENVELLECEMENTO
TEMA 6: MODIFICACIÓNS *MORFOFUNCIONALES E PSICOSOCIAIS DO ENVELLECEMENTO	6.1: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.2: CAMBIOS FÍSICOS NO ENVELLECEMENTO E PRESENTACIÓNS ATÍPICAS DAS ENFERMIDADES POR APARELLOS 6.3 CAMBIOS PSÍQUICOS E SOCIAIS NO ENVELLECEMENTO 6.4: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.5 TERAPÉUTICA FARMACOLÓXICA NO PACIENTE ANCIÁN
TEMA 7: A PERSOA MAIOR ENFERMA. VALORACIÓN INTEGRAL	7.1: VALORACIÓN XERIÁTRICA 7.2: INSTRUMENTOS Ou ESCALAS DE VALORACIÓN 7.3: VALORACIÓN DA SAÚDE FÍSICA 7.4: VALORACIÓN DA CAPACIDADE FUNCIONAL 7.5: VALORACIÓN DA SAÚDE MENTAL 7.6: VALORACIÓN SOCIAL 7.7.:ANEXOS (ESCALAS)
TEMA 8: O ANCIÁN FRÁXIL	8.1 TIPOS DE PACIENTES EN XERIATRÍA 8.2 O ANCIÁN FRÁXIL. ABORDAXE
TEMA 9: GRANDES SÍNDROMES XERIÁTRICAS	9.1: CONCEPTO DE SD *XERIÁTRICO 9.2: CLASIFICACIÓN DAS SÍNDROMES XERIÁTRICAS 9.3: SÍNDROMES XERIÁTRICAS.
TEMA 10: COIDADOS PALIATIVOS	10.1 APOIO PSICOSOCIAL Á FAMILIA 10.2 ATENCIÓN NOS ÚLTIMOS DÍAS. AGONÍA 10.3 *SEDACIÓN PALIATIVA 10.4 DESBASTO DEFINICIÓN, FASES E MANIFESTACIÓNS

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	8	20	28
Estudo de casos	10	20	30
Traballo tutelado	8	2	10
Foros de discusión	0	10	10
Debate	3	0	3
Seminario	3	0	3
Lección maxistral	22	42	64
Exame de preguntas obxectivas	0.5	0	0.5
Probas de resposta curta	1	0	1
Resolución de problemas	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a **exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou **algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/**s estudante/**s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... estudante/**s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Foros de discusión	Foros no que se **propon o alumno que opine sobre diferentes conceptos da materia. E no que os alumnos **tamé debe reflexionar e opinar de forma **asertiva sobre a visión do resto dos compañeiros.
Debate	Actividades **grupal, no que os alumnos expoñen a **suas ideas e arguméntaas sobre un tema relacionado que materia. Da mesma forma escoitan outras ideas e **argumetnos co fin de ter diferentes visión *e por tanto enriquézase o seu campo de coñecementos. O debate estará moderado polo profesor para orientar e conducir o debate dentro do campo **profeional.
Seminario	Exposición por parte do profesor dun tema relacionado coa materia e que complementa e enriquece o coñecemento dos alumnos en relación co campo da **Enfermeria **Xeriatrica.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	O alumno deberá resolver exercicios proposto que se remitiron por correo electrónico e que servirán par manter unha discusión que o docente non que se reflexionará sobre conceptos craves desta *materia. Tamén deberá calcular extraendo datos do INE diferentes **indices *e *taxas relacionadas co envellecemento en España
Estudo de casos	O alumno debera resolver diferentes casos propostos polo profesor en grupo e de forma individual relacionados que materias (determinar os coidados *máis adecuados en diferentes situacións clínicas que se manifesta en **Xeriatria, saber aplicar escalas de **valotrcion das **AVD e sobre o estado Cognitivo **etc)
Traballo tutelado	O alumno desenrolará na clase en grupo sendo **tutorizará polo docente, diversos exercicios sobre envellecemento activo, organización dos coidados en de centros xeriátricos, etc.
Foros de discusión	Estableceranse diferentes foros de discusión, sobre conceptos importantes en xeriatría *incluído o campo dos coidados paliativos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condiciones establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	11	A1 A5	B3 B14	C42 C43	D2 D3 D4 D8 D10
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	15	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B15 B18	C8 C41 C42 C43	D1 D3 D4 D7 D8 D9 D10
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escritura	5	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B3 B5 B6 B7 B9 B14 B15	C8 C41 C42	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Se restará 1 acertada por cada 4 fallos	20	A1 B7 C41 D1 A3 B9 C42 D8 A5 B14 C43
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	49	A1 B1 C8 D1 A2 B2 C41 D2 A3 B3 C42 D3 A4 B5 C43 D4 A5 B6 C44 D5 B7 C49 D6 B9 C52 D7 B11 D8 B14 D9 B15 D10 B18 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Convocatoria Maio: MERCORES 22 DE MAIO 12:00 DURACIÓN: 2 HORAS -

- Convocatoria Xullo: XOVES 27 XUÑO 12:00 DURACIÓN: 2 HORAS -

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

M.E. MOSQUERA LOSADA; J.PEREZ MARTIN, **MANUAL DE ENFEMERIA GERIATRICA**, 8, 2018/19

Gil Gregorio, López Trigo. Sociedad Española de Geriatría y Gerontología, **Manual de buena práctica en cuidados a las Personas Mayores.**, 2, IMC, 2015

MARGARET ECKMAN, **ENFERMERIA GERIATRICA.**, 2, Manual moderno, 2012

C. CANTERO MOLLINEDO; V. CANDIÑANOS MARCO-GARDOQUI; L CARRILLO IZQUIERDO; J. ARRETXE ZAMAKONA; N. LE, **Protocolos de actuación. Residencias de personas mayores Servicio Foral Residencial**, 1, Diputacion Floral de Navarra, 2011

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE GERIATRIA Y GERONTOLOGIA, **MANUAL DEL RESIDENTE EN GERIATRIA**, 1, Ene Life Publicidad S.A. y Editores, 2011

LOURDES BERMEJO GARCIA, **ENVEJECIMIENTO ACTIVO Y ACTIVIDADES SOCIOEDUCATIVAS CON PERSONAS MAYORES: GUIA DE BUENAS PRACTICA**, 1, Editorial Panamericana, 2010

ELENA MUÑOZ MARRON, **ESTIMULACION COGNITIVA Y REABILITACION NEUROPSICOLOGICA**, 1, UOC (UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA), 2009

Aut.: Kaplan, Jauregui, Rubil. Edimed, **Grandes Síndromes Geriátricos.**, 1, Ediciones médicas SRL., 2009.

HUEROS IGLESIAS A., **CEAFA ATENDER A UNA PERSONA CON ALZHEIMER**, 1, ONA IDUSTRIA GRAFICA, 2008

SENPE - SEGG, **VALORACION NUTRICIONAL EN EL ANCIANO**, 1, GALENICAS-NIGRA TREA, 2007

Servicio Regional de Bienestar Social Comunidad de Madrid, **Guía de protocolos y documentación para residencias geriátricas de la Comunidad de Madrid. Protocolos Asistenciales en Residencias de Mayores**, 1, COMUNIDAD DE MADRID, 2007

GLORIA PEREZ SERRANO, **INTERVENCION Y DESARROLLO INTEGRAL EN PERSONAS MAYORES**, 1, ED. UNIVERSITAS, SA, 2006

Millán Calenti., **Principios de Geriatría y Gerontología**, 1, Mc GRAW HILL Interamericana, 2006

XUNTA DE GALICIA, **VIDA E LIBERDADE: O DEREITO A UNA MORTE DIGNA**, CONSELLERIA DE PRESIDENCIA, 2006

Joaquin Giro Miranda, **Envejecimiento Activo - Envejecimiento en Positivo**, 1, Universidad de la Rioja, 2006

J. HERRERA CARRANZA; J.C. MONTERO TORREJON, **ATENCION FARMACEUTICA EN GERIATRIA**, 1, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2005

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Enfermaría comunitaria I/V53G140V01104

Enfermaría clínica I/V53G140V01204
Enfermaría clínica II/V53G140V01205
Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206
Prácticas clínicas I/V53G140V01208
Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría en saúde mental				
Materia	Enfermaría en saúde mental			
Código	V53G140V01305			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Iglesias Víctor, María Laura			
Profesorado	Iglesias Víctor, María Laura Vallejo Curto, María del Carmen			
Correo-e	lauraiglesiasvictor@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia de enfermaría en saúde mental pretende dotar aos alumnos das ferramentas necesarias que lles permitan previr, recoñecer, tratar e manexar a *sintomatología das enfermidades mentais,prestando unha atención técnica e profesional acorde ás necesidades de saúde da poboación atendida e tendo en conta os avances técnicos e científicos actuais. Aprenderase a realizar plans de coidados enfermeiros utilizando a *taxonomía *NANDA baseándonos nos patróns funcionais de *Marjory Gordon, destinados ás persoas con enfermidade mental e a súa contorna. Ademais trataranse os aspectos legais e deontolóxicos relacionados coa saúde mental.			

Competencias	
Código	
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Saber la clasificación, clínica y tratamiento de los distintos trastornos mentales y los cuidados de enfermería asociados a ellos.	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Contidos	
Tema	
Introdución á saúde mental.	TEMA 1. Historia da psiquiatría. TEMA 2. Concepto de saúde mental. Modelos explicativos do enfermar en Psiquiatría. TEMA 3. Enfermaría de Saúde Mental e psiquiátrica: evolución ao longo da historia. Situación actual. TEMA 4. Rede asistencial e papel da enfermaría nos distintos dispositivos. TEMA 5. A entrevista en psiquiatría. TEMA 6. Clasificacións das enfermidades psiquiátricas. TEMA 7. Valoración psiquiátrica de enfermaría. Rexistros.
Comunicación e relación terapéutica.	TEMA 8. A comunicación terapéutica. Bases da relación co paciente
Terapias interactivas	TEMA 9. Tratamentos biolóxicos en psiquiatría: farmacoloxía, *TEC. TEMA 10. Tratamentos psicolóxicos TEMA 11. Actuación de enfermaría nos distintos tratamentos.

**Psicopatología	TEMA 12. A exploración psicopatolóxica TEMA 13. Trastornos mentais orgánicos TEMA 14. Trastornos por abuso de sustancias TEMA 15. Esquizofrenia e outros trastornos **psicóticos TEMA 16. Trastornos do estado de ánimo TEMA 17. Trastornos de ansiedade TEMA 18. Trastornos somatomorfos TEMA 19. Trastornos da conduta alimentaria TEMA 20. Trastornos do soño TEMA 21. Disfuncións sexuais TEMA 22. Trastornos do control de impulsos TEMA 23. Trastornos da personalidade TEMA 24. Trastornos máis habituais na infancia e a adolescencia TEMA 25. O paciente suicida TEMA 26. Urxencias en psiquiatría. O paciente axitado
Coidados de enfermaría nos distintos trastornos mentais	TEMA 27. Consideracións éticas e legais no enfermo mental TEMA 28. Plans de coidados. Patróns funcionais. TEMA 29. Plans de coidados e actuación de enfermaría nos distintos trastornos mentais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	46	95	141
Seminario	4	0	4
Obradoiro	1.5	0	1.5
Estudo de casos	0	2	2
Exame de preguntas obxectivas	1.5	0	1.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupales que desenvolven os estudantes.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Se realizarán seminarios de valoración psicopatológica y de contención mecánica
Obradoiro	Se realizará un taller de relajación en ansiedad
Estudo de casos	Se realizará un ejercicio de valoración de casos clínicos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condiciones establecido/as polo profesor. Deste xeito, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A aplicación desta técnica pode ser presencial ou non presencial. Pódense empregar diferentes ferramentas para aplicar esta técnica como, por exemplo, chat, correo, foro, audioconferencia, videoconferencia, etc.	10	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc	10	C10 C12 C24 C31 C32 C51
Exame de preguntas obxectivas	Prueba con 50 preguntas tipo test con una sola respuesta verdadera.	80	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación consistirá en tres partes diferenciadas.
Por unha banda realizarase un exame tipo test correspondente a parte teórica da materia; este exame constará de 80 preguntas cunha soa resposta verdadeira. Cada resposta correcta será valorada cun punto e cada resposta incorrecta restará 0,25 puntos. Sera imprescindible ter un MINIMO DUN 4 NO EXAME para que se valoren tanto o seminario de *Psicopatoloxía como os casos clínicos.
O seminario de Psicopatoloxía correrá a cargo da Dra. Iglesias e sumará un máximo de 1 punto na nota do exame.
O caso clínico será a realización dun PAE e será valorado por Dona Carmen Vallejo. Sumará un máximo de 1 punto na nota do exame.
O exame da convocatoria ordinaria realizarase o MARTES 28 DE MAIO DE 2019 as 16:00 HORAS NA aula 11 NO PRIMEIRO PISO. A duración do mesmo será aproximadamente de 2 horas.
En xullo valorarase soamente os resultados obtidos no exame tipo test de 80 preguntas. Cada resposta correcta será valorada cun punto e cada resposta incorrecta restará 0,25 puntos

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

J.Vallejo Ruicoba, **INTRODUCCIÓN A LA PSICOPATOLOGÍA Y A LA PSIQUIATRÍA**, 8ª edición, Masson, 2015

Joana Formés Vives, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. VALORACIÓN Y CUIDADOS**, 2ª edición, Panamericana, 2012

NNN CONSULT,

Carlos J. van-der Hofstadt Román, **TÉCNICAS DE COMUNICACIÓN PARA PROFESIONALES DE ENFERMERÍA**, 1ª edición, Generalitat Valenciana. Conselleria de Sanidad, 2006

Joana Fornés Vives. Mª Consuelo Carballal Balsa, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. GUÍA PRACTICA DE VALORACIÓN Y ESTRATEGIAS DE INTERVENCIÓN**, 1ª edición, Panamericana, 2001

Louise Rebraca Shives, **ENFERMERÍA PSIQUIÁTRICA Y DE SALUD MENTAL CONCEPTOS BÁSICOS**, 6ª edición, Mc Graw Hill, 2010

I Eguiliuz, R Segarra, **Introducción a la Psicopatología.**, 3 edición, Editorial Médica Panamericana, 2013

Kaplan & Sadock, **Sinopsis de Psiquiatria**, 11 edición, Wolters Kluwer - Lippincott, 2015

Demetrio Barcia Salorio, **Tratado de Psiquiatria**, 1ª edición, Arán, 2000

Jose Luis Galiana Roch, **Enfermería psiquiátrica**, 1ª edición, Elsevier, 2015

Elena Rodriguez Seoane, **Enfermería en la rehabilitación de la enfermedad mental severa**, 1ª edición, Díaz de Santos, 2015

Andoni Anseán, **Manual de prevención, intervención y postvención de la conducta suicida**, 2ª edición, Fundación Salud Mental España, 2014

Luis Cibanal, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 3ª edición, Doyma, 2014

NandaNocNic,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/V53G140V01306
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102
Prácticas clínicas I/V53G140V01208
Prácticas clínicas II/V53G140V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas III				
Materia	Prácticas clínicas III			
Código	V53G140V01306			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Marcial Pérez, José Ángel Muíños Álvarez, Alicia			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición de competencias teórico - prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermaría nel ámbito da atención especializada e a atención primaria.			

Competencias	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, á familia e á comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.

C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, en Atención especializada, Primaria e ámbito sociosanitario.	A2	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C19 C22 C23 C24 C25 C29 C31 C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50	D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros de Atención Primaria e Especializada	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos. Realización de portafolios en cada período.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	4	4	8
Eventos científicos	8	0	8
Estudo de casos	8	2	10
Prácticas clínicas	280	140	420
Informe de prácticas externas	0	2	2
Cartafol/dossier	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Sesións clínicas
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo
Prácticas clínicas	O estudante desenvolverá a súa actividade nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde, dentro do ámbito sociosanitario de Atención Especializada e Primaria.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Actividades introdutorias	De forma previa á localización no servizo de destino, o profesor responsable do servizo, exporá ao estudante as características do mesmo, tipoloxía de pacientes, así como a normativa vixente e o sistema de avaliación.
Prácticas clínicas	O responsable do servizo realizará seguimento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverá os posibles incidentes que poidan xurdir.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo
Probas	**Descrición**
Informe de prácticas externas	A primeira semana, explicarase ao alumno a forma de cumprimentación, insistindo na importancia da súa valoración persoal sobre o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional e co paciente e familia así como as súas experiencias e valoración global.
Cartafol/dossier	A primeira semana explicarase ao alumno forma de cumprimentación, nel reflectirase o rexistro das actividades diarias que a/o estudante realiza ou observa diariamente, así como o grao de dificultade das mesmas.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticas clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do estudante (25%) e do equipo / profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelola establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	95	A2	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C19 C22 C23 C24 C25 C29 C31 C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50	D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11

Informe de prácticas externas	Informe do estudante no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, paciente e familia así como a valoración global da súa rotación no servizo asignado.	2.5	
Cartafol/dossier	Documento cumprimentado polo estudante que reflicte a súa percepción sobre o grao de dificultade ou observación das diferentes intervencións realizadas.	2.5	B9 C8 D2 B11 C12 B12 C17 B13 C31 B17 C35

Outros comentarios sobre a Avaliación

No caso de que o estudante non entregue, en tempo e forma o cartafol e a memoria de prácticas , repercutirá negativamente na nota, restándose 5 % da cualificación alcanzada no período correspondente. As prácticas clínicas III están vinculados a dous períodos, será necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións, para poder optar ao aprobado.En unidades de hospitalización e centro sociosanitarios, realizaranse PAES - Plans de Atención de Enfermaría, que se avaliarán dentro do 25% correspondente ao titor (10 % PAES). As faltas de asistencia non xustificadas suporán o suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que se se trata de faltas xustificadas permitiranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Berman, A., Snyder, SJ., Kozier, B., Erb, G., **Fundamentos de enfermería: Conceptos, proceso, y prácticas.**, Pearson Educación., 2008.

Bibliografía Complementaria

NANDA, **Diagnósticos Enfermeiros: definicións e clasificación.**, ELSEVIER,

DOENGES, **PLANES DE COIDADOS EN ENFERMARÍA**, McGraw-Hill, 2008

CUIDEN/INDEX ENFERMARÍA, **Bases da datos de Enfermaría**,

María Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros**, 9ª edición,

http://www.index-f.com/new/cuiden/,

Sandra F.,, **De las técnicas básicas a las avanzadas**, 7ª, Pearson, 2009

http://enfermeriaactual.com/relaccion-nanda-noc-nic/,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204
Enfermaría clínica II/V53G140V01205
Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206
Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107
Prácticas clínicas I/V53G140V01208